

SZÉKESFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény

a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

38. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) címzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetőnyel díjak Klökner Péter kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési felhívás

„SZÉKESFEJÉRVÁR” társadalmi hetilap

1874. évi októb.—deczemb. negyedévi folyamára.

A lap ára helyben házhöz hordva, vagy vidékre postai küldéssel:

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 frt.

Lapunk a megyei és városi hatóság közlönye is levén, mindkét hatóság fontos közleményeit hozza, s annak mind szellemi, mind anyagi érdekeit kiválólag képviseli. Főleg figyelmeztetjük a megyei községeket, hogy jelenleg egyedül lapunk van a megyei hatóság által engedélyezve: miszerint azt a községek a nélkül, hogy a megye hatóság által számadásaikban nehézményeztetnék — járathatják; épen e tekintetből is nagyobb pártolásra számítunk.

Bizalommal hívjuk fel lapunk negyedéves előfizetőit, kiknek előfizetésük lejárt, hogy azt mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy ezáltal a lapküldésében fennakadás történjék.

Előfizetési pénzek beküldésére ajánljuk a posta utalványokat, melyek bérmentesítése csak 5 krajczárba kerül.

Borászatunk érdekében.

Megyénk s városunk vidéke — mint már többször hangsúlyoztuk, egyike azon területeknek, melyen

a bortermelés meglehetősen terjedelmű üzetik; mely művelési ág, ha az kellő mérvben és szakismerettel párosult buzgalommal kezeltek, egyike lenne főbb gazdasági eszközeinknek. Azonban sajnos, nálunk, vannak ugyan kevesebb számmal, hol okszerűleg, szakismerettel üzetik a bortermelés — de a nagy rész nem annyira egyik kereseti ágának tekinti, — hanem inkább saját kényelmére, kedvtöltésére úgy, a hogy more patrio kezel; pedig mint mondtuk egyike lehetne a főbb művelési ágának s a kiviteli kereskedelem egyik jövedelmezőbb cikkének.

Jelen alkalommal ismét bortermelésünk érdekében akarunk megemlékezni, azon nevezetes és hasznos intézményről, melyet ez ügyben a földművelési miniszterium létesített. Nyilvánvaló dolog, hogy borászatunk lassu emelkedésének, gyakran beálló visszaesésének egyik fő hibája, hogy az nem okszerűleg, nem szakértő egyének által kezeltek. Ezen állapoton segítő, a miniszterium Tarczalón vinczellérképeztét állított fel, — hogy az országban a szakértő kezelők számát az által növelje s a szakértő kezelést meghonosítsa, miáltal mindenestre nagy mértékben lesz előmozdítva borászatunk.

De jelenleg bővebben mi nem szólnunk erről, szóljon helyettünk a miniszterium által kiadott program, mely bővebben is megismerteti az érdekletteket e tárgygyal. E program bevezetésében bortermelésünkről szól általában. Feleliti, hogy általán ismert tény az, miszerint Magyarország bortermelésének terjedelmével Franciaország után az első helyet foglalja el. Valamint az is ismeretes, hogy borát hazánk épen roppant tömege miatt határain belül nem képes

értékesíteni. Ennélfogva feladata volna ezen terményének külföldön keresni piacot. Ott azonban boraink vagy nem ismeretesek vagy nem keresettek, miután azok a hosszabb szállítás folytán, vagy megtörnek vagy utóterjedésnek indulnak, szóval megromlanak; így a külföldi kereskedők ovakodnak azoknak tömeges vásárlásától.

Ma már mindenki tudja — így folytatja a program — hogy a baj oka a hiányos szőlőművelésünkön kívül főleg kezdetleges, okszerűtlen borkezelésünkben rejlik.

Hasonló okok miatt hajdani világhírű tokajhegyaljai boraink is ma már gyéren keresetnek vagy olcsó áron vásároltatnak, koránt sem azért, mintha azoknak eddigi kezelése elhanyagoltatott volna, hanem azért, mivel a műveltebb külföld pinczekezelésével — a rendkívüli haladásokat tett természettudományi — főleg vegytani ismereteket véve segélyül, borait tökéletesen export képessé, úgy a kivánalmaknak megfelelőkké műveli és ezekkel a mi régi mód szerint, tehát tökéletlenül elkészített, habár legjelesebb boraink sikerrel nem versenyezhetnek.

A tokajhegyaljai bormivelő társult érzvén borkezelésünknek e téren való elmaradottságát, már a hetvenes évek elején azon kérelemmel fordult a kormányhoz, hogy vidékén egy oly borászati intézetet állítana fel, hol a természettudományi ismeretekre alapított okszerű bormivelés üzetnék és taníthatnék.

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, annál készségesebben tett eleget ezen korszerű kívánságnak, mivel egy ily intézetnek alkalmas tér a vidéken önként kínálkozott a tarczali

TÁRCZA.

Egy modern Romeo és Juliája

— Beszély. —

Németből fordította: Klökner Ede.

Egész délelőtt görögthregetan készítésével foglalkoztam. Szívárral számban végig nyújtózkodva pamlagomon, egyszerre erős kopogást hallok ajtómon. Mielőtt „szabadot” kiálthattam volna, Rudolf barátom rohant be az ajtón, legényes hetykeséggel veti magát asztalomra s indulatos hangon imígyen kiált:

— Viszont látám őt, a hűtlent, hat évi elválás után! Oh én együgyű, én esztelen! A mit már említék azt ujonan bizonyítom, hogy nincs a nők között Portugáltól — Chinaig egy sem, ki az ő saruszját is csak megkötni méltó lenne, már rég az enyim lett volna ő, csak komoly szándokot mutattam volna irányában. Csakugyan Ernest, most megérdemelnék néhány arczulcsapást jobbról, balról, mint az olyan gyermek, ki romboló kedvében legszebb játékszerét tördeli össze!

— Kedves barátom nem lennél szives, — mondám neki — magad világosabban kifejezni, mert a dologból eddig mitsem értek, vagy talán azt gondold, hogy magadban beszélsz?

— Ép ellenkezőleg, azért jöttem, hogy balsorsomat egy abban osztozó baráti szívvel közöljem. Mint láthatod egészen felvagyok hevülve... nincsenek már szivaraid? ládád üres...

— Tuloldalt, az íróasztalom jobbra, még fogsz néhányat találni... itt pedig van a tűz.

— Köszönöm... tehát... te emlékszel Editre, arra a karcus, igazó szőke leányra, kit tanuló koromban annyira isteniték?...
— Különös kérdés! hát nem volt-e mindig ő hős nője ömlengős verseidnek?... különben néhány hónap óta ép rézsutos áttellenben lakunk egymással — ott azon barna és zöld redős házban.

— És te ezt csak most mondod nekem? gyáva lélek! Több mint három hete, hogy mindennapi vendéged vagyok... ah ez már több mint sok.
— Hát kérdeztél már engem fölöle egyszer is?
— Az igaz, nekem más egyébre se legyen gondom! de hogy is gondolhattam azt előre, hogy ennyire elbűvöljön, hajlamomat már rég elveszetnek hittem rám nézve.

— Azt én igen elhiszem. A te lelkesedésed ugyanis csak szalmaláng, mely fellobban és csak addig tart, míg újra egy szépet látsz kiiránt szerelmemre gyulsz. Különben tudod-e, hogy Edith már férjnével van?

— Igen, ép ezt akarám mondani, férje egy borzasztó ember, én el nem gondolhatom, hogy mikép tudta kezét oly férfinak nyújtani. Báró Weissenburg személyében külön jelenséget véltem felfedezni, nem pedig oly satnya, igénytelen, panaszos kinézésű emberkét.
— Ő igen szelleműs és sokoldalulag képzett férfiú, viszonzám én mosolygva.
— Gyűlölöm, ki nem állhatom őt!
— És miért?
— Mert ő szerencsémét és boldogságomat rabolá el, felelé érzékenyen Rudolf.

— Boldogságodat! szeretném tudni ki volt, ki hódításaidban gátolt volna? Edith szabad volt, ő ér-

deklődött is irántad, az ellen nem lehet kifogásod. Hanem a helyett, hogy udvaroltál volna neki, mint kellett volna, egy szép reggelen összekötöd sátorfádat, ott hagyva őt a faképnél, mint a féle vándor diák, elmegy ki a nagyvilágba. Hogy kívánhatz ily körülmények között egy hűségában megsértett, gyengéd női szívtől feltétlen hűséget, vagy talán ő szerelmét fenntartsa a szép időnkig, míg az urának kedvekeredik hazajönni s netalán kopogtatni?...
— Igazad van... Nekem bizon 6 évi távollétem alatt sok más egyébre kelle gondolnom, mint az Edithet történő házasságra. De a mint ma őt férjével a Stadtparkon — sétálni láttam, elég volt arra, hogy hat év alatt elkövetett esztelenségemet szívemből megbánjam. Ismétlem Ernest, — én halálig szerelmes vagyok e leányba, sokkal inkább mint ezelőtt.

— A leányba? Hisz ő már asszony, mint látom nehezen tudsz megbarátkozni ez eszmével, hogy őt még mindig leánynak gondold.
— Én előttem ő most is leány és az is marad. Csak nem fogod gondolni, hogy bárminő előítélet is visszatartson győzelmet fölötte kivivhatni? én szeretem őt és birni óhajtom minden áron, legelső alkalommal szerelmet vallok, meghódítom és elszóktetem...
— Te csak beszélsz minden elözmények megfontolása nélkül. Először azon gondolkodjál, mikép juthatsz be Weissenburg báró házába...
— Azon legkevésbé sem aggódom.
— Nem fog az oly könnyen menni, mint te gondold, a báró ismeri multadat, ismeri régebbi viszonyokat, sokat hallott és sokat olvasott már rólad...

(Folytatása következik.)

SZÉKESFEJÉRVÁR

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény

a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendeléstől 6 — nem megrendeléstől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

38. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) czimzandók; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak Klökner Péter kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési felhívás

„SZÉKESFEJÉRVÁR”

társadalmi hetilap

1874. évi októb.—deczemb. negyedévi folyamára.

A lap ára helyben házhöz hordva, vagy vidékre postai küldéssel:

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 frt.

Lapunk a megyei és városi hatóság közlönye is levén, mindkét hatóság fontos közleményeit hozza, s annak mind szellemi, mind anyagi érdekeit kiválólag képviseli. Főleg figyelmeztetjük a megyei községet, hogy jelenleg egyedül lapunk van a megyei hatóság által engedélyezve: miszerint azt a községek a nélkül, hogy a megye hatóság által számadásaikban néhezményeztetnék — járathatják; épen e tekintetből is nagyobb pártolásra számítunk.

Bizalommal hívjuk fel lapunk negyedéves előfizetőit, kiknek előfizetésük lejárt, hogy azt mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy ezáltal a lapküldésben fennakadás történjék.

Előfizetési pénzek beküldésére ajánljuk a posta utalványokat, melyek bérmentesítése csak 5 krajczárba kerül.

Borászatunk érdekében.

Megyénk s városunk vidéke — mint már többször hangsúlyoztuk, egyike azon területnek, melyen

a bortermelés meglehetősen terjedelemmel üzetik; mely mivélési ág, ha az kellő mérvben és szakismerettel párosult buzgalommal kezeltek, egyike lenne főbb gazdagodási eszközeinknek. Azonban sajnos, nálunk, vannak ugyan kevesebb számmal, hol okszerűleg, szakismerettel üzetik a bortermelés — de a nagy rész nem annyira egyik kereseti ágának tekinti, — hanem inkább saját kényelmére, kedvtöltésére úgy, a hogy more patrio kezeli; pedig mint mondtuk egyike lehetne a főbb mivélési ágának s a kiviteli kereskedelem egyik jövedelmezőbb czikkének.

Jelen alkalommal ismét bortermelésünk érdekében akarunk megemlékezni, azon nevezetes és hasznos intézményről, melyet ez ügyben a földmivélési miniszterium létesített. Nyilvánvaló dolog, hogy borászatunk lassu emelkedésének, gyakran beálló visszaesésének egyik fő hibája, hogy az nem okszerűleg, nem szakértő egyének által kezeltek. Ezen állapotot segitendő, a miniszterium Tarczalon vinczellérképezdét állított fel, — hogy az országban a szakértő kezelők számát az által növelje s a szakértő kezelést meghonosítsa, miáltal mindenesetre nagy mértékben lesz előmozdítva borászatunk.

De jelenleg bővebben mi nem szólnunk erről, szőljon helyettünk a miniszterium által kiadott program, mely bővebben is megismerteti az érdeketeket e tárgygyal. E program bevezetésében bortermelésünkről szól általában. Felemliti, hogy általán ismert tény az, miszerint Magyarország bortermelésének terjedelmével Franciaország után az első helyet foglalja el. Valamint az is ismeretes, hogy borát hazánk épen roppant tömege miatt határain belül nem képes

értékesíteni. Ennélfogva feladata volna ezen terményének külföldön keresni piacot. Ott azonban boraink vagy nem ismeretesek vagy nem keresettek, miután azok a hosszabb szállítás folytán, vagy megtörnek vagy utóterjedésnek indulnak, szóval megromlanak; így a külföldi kereskedők ovakodnak azoknak tömeges vásárlásától.

Ma már mindenki tudja — így folytatja a program — hogy a baj oka a hiányos szőlőmivélésünkön kívül főleg kezdetleges, okszerűtlen borkezelésünkben rejlik.

Hasonló okok miatt hajdani világhírű tokajhegyaljai boraink is ma már gyéren kerestetnek vagy olcsó áron vásároltatnak, koránt sem azért, mintha azoknak eddigi kezelése elhanyagoltatott volna, hanem azért, mivel a műveltebb külföld pinczekezelésével — a rendkívüli haladásokat tett természettudományi — főleg vegytani ismereteket véve segélyül, borait tökéletesen export képessé, úgy a kívánalmaknak megfelelőkké műveli és ezekkel a mi régi mód szerint, tehát tökéletlenül elkészített, habár legjelesebb boraink sikerrel nem versenyezhetnek.

A tokajhegyaljai bormivélő társult érezvén borkezelésünknek e téren való elmaradottságát, már a hetvenes évek elején azon kérelemmel fordult a kormányhoz, hogy vidékén egy oly borászati intézetet állítana fel, hol a természettudományi ismeretekre alapított okszerű bormivélés üzetnék és tanítatnék.

A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, annál készségesebben tett eleget ezen korszerű kívánságnak, mivel egy ily intézetnek alkalmas tér a vidéken önként kínálkozott a tarczali

TÁRCZA.

Egy modern Romeo és Juliája

— Beszély. —

Németből fordította: Klökner Ede.

Egész délelőtt görögthregetan készítésével foglalkoztam. Szivarral számban végig nyújtózkodva pamlagomon, egyszerre erős kopogást hallok ajtómon. Mielőtt „szabadot” kiálthattam volna, Rudolf barátom rohant be az ajtón, legényes hetykeséggel veti magát asztalomra s indulatos hangon imígyen kiált:

— Viszont látam őt, a hütelent, hat évi elválás után! Oh én együgyű, én esztelen! A mit már említék azt ujonan bizonyítom, hogy nincs a nők között Portugáltól — Chinaig egy sem, ki az ő saruszját is csak megkötni méltó lenne, már rég az enyim lett volna ő, csak komoly szándokot mutattam volna irányában. Csakugyan Ernest, most megérdemelnék néhány arczucsapást jobbról, balról, mint az olyan gyermek, ki romboló kedvében legszebb játékszerét tördeli össze!

— Kedves barátom nem lennél szives, — mondám neki — magad világosabban kifejezni, mert a dologból eddig mitsem értek, vagy talán azt gondolod, hogy magadban beszélsz?

— Ép ellenkezőleg, azért jöttem, hogy balsorsomat egy abban osztozó baráti szívvvel közöljem. Mint láthatod egészen felvagyok hevülve... nincsenek már szivaraid? ládád üres. ...

— Tuloldalt, az íróasztalomon jobbra, még fogsz néhányat találni... itt pedig van a tűz.

— Köszönöm... tehát... te emlékszel Editre, arra a karcsu, igéző szöke leányra, kit tanuló koromban annyira isteniték?...

— Különös kérdés! hát nem volt-e mindig ő hős nője ömlengős verseidnek?... különben néhány hónap óta ép részatos áteltenben lakunk egymással — ott azon barna és zöld redős házban.

— És te ezt csak most mondod nekem? gyáva lélek! Több mint három hete, hogy mindennapi vendéged vagyok... ah ez már több mint sok.

— Hát kérdeztél már engem fölele egyszer is?

— Az igaz, nekem más egyébre se legyen gondom! de hogy is gondolhattam azt előre, hogy ennyire elbűvöljön, hajlamomat már rég elveszetnek hittem rám nézve.

— Azt én igen elhiszem. A te lelkesedésed ugyanis csak szalmaláng, mely fellobban és csak addig tart, míg újra egy szépet látsz kiiránt szerelemre gyulsz. Különb tudod-e, hogy Edith már férjnél van?

— Igen, ép ezt akarám mondani, férje egy borasztó ember, én el nem gondolhatom, hogy mikép tudta kezét oly férfinak nyújtani. Báró Weissenburg személyében különb jelenséget véltem felfedezni, nem pedig oly satnya, igénytelen, panaszos kinézésű emberkét.

— Ő igen szelleműs és sokoldalulag képzett férfi, viszonzám én mosolyogva.

— Gyűlölöm, ki nem állhatom őt!

— És miért?

— Mert ő szerencsém és boldogságomat rabolá el, felelé érzékenyen Rudolf.

— Boldogságodat! szeretném tudni ki volt, ki hódításaidban gátolt volna? Edith szabad volt, ő ér-

deklődött is irántad, az ellen nem lehet kifogásod. Hanem a helyett, hogy udvaroltál volna neki, mint kellett volna, egy szép reggelen összekötöd sártorfádat, ott hagyva őt a faképnél, mint a féle vándor diák, elmegy ki a nagyvilágba. Hogy kívánhatsz ily körülmények között egy hiuságában mogsórtett, gyengéd női szívtől feltétlen hűséget, vagy talán ő szerelmet fenntartsa a szép időkhig, míg az urfnak kedvekerekedik hazajönni s netalán kopogtatni?...

— Igazad van... Nekem bizon 6 évi távollétem alatt sok más egyébre kelle gondolnom, mint az Edithet történő házasságra. De a mint ma őt férjével a Stadtparkon — sétálni láttam, elég volt arra, hogy hat év alatt elkövetett esztelenségemet szívemből megbánjam. Ismétlem Ernest, — én halálíg szerelmes vagyok a leányba, sokkal inkább mint ezelőtt.

— A leányba? Hisz ő már asszony, mint látom nehezen tudsz megbarátkozni ez eszmével, hogy őt még mindig leánynak gondold.

— Én előttem ő most is leány és az is marad. Csak nem fogod gondolni, hogy bármint elbitélet is visszatartson győzelmet fölötte kivivhatni? én szeretem őt és birni óhajtom minden áron, legelső alkalommal szerelmet vallok, meghódítom és elszöktetem. ...

— Te csak beszélsz minden előzmények megfontolása nélkül. Először azon gondolkodjál, mikép juthatsz be Weissenburg báró házába. ...

— Azon legkevésbé sem aggodom.

— Nem fog az oly könnyen menni, mint te gondold, a báró ismeri multadat, ismeri régebbi viszonyokat, sokat hallott és sokat olvasott már rólad ...

(Folytatása következik.)

határban fekvő Terézia hegyen, hol a kincstárnak 24 holdra terjedő szőlője áll rendelkezésre. Ehhez csere utján még mintegy 18 holdnyi terület csatoltatott a szőlő tőszomszédságában, mely annak ugyszólván nélkülözhetlen kiegészítő részét képezi. — Ezen telepen részint régi épületek átalakítása, részint új építés utján a következő épületek állanak fenn: a borház és pincze (3000 akóra) az intézeti főépület, a növendékek és segédtanár laképülete, egy cselédlak.

Az intézettel összekötött borászati vegyikísérleti állomás működését már részben megkezdte.

Ezen vegyikísérleti állomásnak feladata: elkezdve a szőlőtalaj elemzésével annak alkatrészeit megismerni, továbbá az időjárás figyelemmel kísérése annak minden lehető befolyását a szőlőművelésre kipuhatólni. Feladata a szőlőt fele érésétől kezdve a szüretig időszakonként elemelve, annak nemcsak alkatrészeit megismerni, hanem kimutatni azt is, hogy ezen alkatrészek az érés ideje alatt minő változásokon mennek át. Hasonló elemzések hajtának végre a borok kezelésénél, illetőleg érésénél, hogy így ki legyen puhátolva, mely alkatrészek folynak be a boroknak szállítás alatt bekövetkező megtörésére? utóerjedésre, vagy egyéb megromlására? továbbá, hogy mi uton távolítandók ezek el úgy, hogy a bor sem ízéből, sem egyéb jellemző sajátágaiból semmit ne veszítsen el? Egy szóval feladata az intézetnek a tudomány segélyével tett buvárlatok és kísérletek nyomán a hegyaljai nehéz kezelési aszu és egyéb borok okszerű és export képessé mivélését megállapítani és terjeszteni.

Ezen bor vegyikísérleti állomás szolgálatára állandó az egész vidéknek a czélra, hogy a beküldött talajmutatványokat, szőlőket, borokat elemelve, a szőlőművelés és borkezelés terén tett kérdésekre fölvilágosítással s tanácsal szolgáljon.

Az intézet saját telepén példányszerűleg berendezett szőlőművelést és pinczéjében okszerű borkezelést üzend, hogy maga részéről a helyes elveket gyakorlati példaadás által is terjessze. Ezen kívül az intézet kertjében figyelmet fordítandó a gyümölcsfanyesztésre és gyümölcstermelésre is.

Az okszerű szőlőművelés és a helyes borkezelés elveinek terjesztésére szolgáló továbbá a tanintézet, hol vinczellérek és pinczemesterek képeztetvén, a fiatalemberek a szőlőművelés és pinczegazdálkodás mellett a gyümölcstermesztésből is nyernek elméleti és gyakorlati oktatást.

Ugyanezen program szerint az intézet 3 évre terjed, minden tanév 2 félévre oszlik. A tanév október elején kezdődik s június végén fejeztetik be. A tanulók rendesek, kik az intézetben díj nélkül teljes élelmestést és ellátást nyernek, ilyen egyelőre csak 24 lesz; s rendkívüliek.

A földművelési miniszternek a hazai borászat érdekében tett ezen czélszerű s igen hasznos intézkedéseért köszönettel tartozunk, s meggyünk bortermelőinek figyelmét ezen intézményre kiválólag felhívjuk.

Egy szerény gyűjtemény ismertetése.

(Visszaemlékezés egy régibb leletre, s annak jelentősége.)

— Pauer János. —

HI.

Múltán a nevezetesek közé sorozható ama lelet, mely 1871 ben, a vasút építése alkalmával, Fehérvár határában közelében fölmerült. Erről akkoriban a lapok tudósításokat hoztak, s így a hír befutotta az ország minden vidékét. Sokan ez iránt érdekléltek, s minthogy a külföldi lapok is átvették a tudósításokat, több oldalról kérdések- és magány-levelezésekre anyagul szolgált.

Már a múlt századból is emlit Schöenvisner „Notitia Hung. rei Numariae“ című munkájában hasonló eseteket, melyek az imént említett értékre nézve ugyan meghaladták, de nem mennyiségre és változottságra nézve.

Az 1871 diki leletből a nemzeti museumba jelentékeny rész jutott, magánosok kezébe pedig kisebb és nagyobb részlet, mint a körülmény magával hozta, szivárgott által.

Ebből, ámbár elforgácsolt töredékek juthattunk ismeretere, mégis ötven különféle példányt nemcsak leírásban, de rajzban is közöltünk. Már csak ezen körülmény is eléggé tanuskodik annak jelentőségéről. A kort, mely ily soknemű kis pénz forgalmi áramlatával volt ellátva, kijelelni, s meghatározni, nem nagy nehézség; de az egyéniséget, és azon körülményeket, melyekben a föld rétegeibe lettek azok elhelyezve, még tovább is homály fogja fedni. A példányok, kevés kivétellel, mind a hazai érmeek táborát szaporítják, s 1340 körüli időszakból származnak alá, és annál érdekelttebbek, minthogy alig volt egyikét példány hason fajból az előtt ismertetve.

Minthogy pedig az érmeek xylographiai ábráit akkor nem együttesen, hanem megszagatva külön-külön számokban ismertettük, most tömörülten, egymás mellé helyezve közöljük azokat. Ezt azon októl vezéreltetve fogantatosítjuk, hogy többek óhajtságának, kik az érmeek lenyomatát birni kívánták, részünkről megfeleljünk. De indokul szolgál erre még ama körülmény is, hogy ezen kis csoportból utóbb majd egy-két érmet kiszemeljünk, melyek hatod fél századdal előbb e városnak saját veretési érmei voltak, átaljában így ismertettek, s az erre vonatkozó okmányban „denarii parvi de Alba-regali“ néven nevezettek.

A főnebb említett ötven xylographiai ábra tehát a következő

IV.

Meglepő ezen parányi érmeiken a veretés különbsége, az alakok vegyületes változatossága, a kor izlése; és valamint mindenkor, úgy azon időben is, egyik művésznek egyszerű vésűje, a másinak emelkedettebb képzettsége. E fokozatot a lelet példányain, szembetűnőleg észlelhetni. Ilyenek: 1. sz. hold alakú egyszerű emberfő. 2. sz. pontozott körből kisugárzó hat águ csillag. 3. sz. végső kanyarodásaiban lilium alakba vegyülő csillag. 4. sz. száraikban központon egyesült három makk. 6. sz. három ágban liliummal végződő kettős kereszt. 7. sz. Hat kifejlett lilium csillagot képezve. 9 10. sz. Egymásnak hátat fordító, és menő sas. 12. sz. Várterony, két oldalról Magyarország czimereivel. 17. 18. 19. sz. Fejjel hátratekintő; zászlót; keresztet vivő bárány. 20. sz. RL betűkkel jelzett tehervivő ló. 21. 22. 23. 24. sz. Haladó; ordító; kigyó által derékon átszorított oroslány. 13. sz. kiterjesztett szárnyu bubos madár, hátán az ország paizsa. 14. sz. Fejjel hátraforduló egyszarvu, (unicornis.) 15. sz. A haza czimere fölött emelkedő s oldalról hátat fordító két szörnytől környezett kettős kereszt. 34. 35. sz. Pontozott és fűrészlábú szörnyek, sárkányok. 16. sz. Gyöngyözött szárnyu tarajos madár. 25. sz. Hétszegű csillag kebelében ország czimer. 26. sz. Egymásnak szemközt néző két sárkány a haza paizsát védve. 27. sz. Kiterjesztett szárnyu koronás angyal az ország paizsával. 28. sz. Kifejlett liliumok fölött függő ország czimer. 37. sz. Félhold által környezett csillag, a melyből fölfelé emelkedő sassal. 40. sz. Háromszögű képező három hal. 39. sz. Emberfejű s felhuzott csuklyájú delphin. 38. sz. Zárdaő, vagy zarándok, kezében bottal. 33. sz. Tarajos főkötővel, állatlábakkal nőalak. 41. 42. 43. 44. sz. Koronás fők, különféle alakban, kardal, és királyi pálczával, és azok nélkül. A gyakran előforduló s művészileg készült kis érmeek 47. 48. 49. sz. alatt ily körirattal: MONETA REGIS P SCLAVONIA; és 45. 46. 50. sz. Robert Károly csinos érmei e körirattal: MONETA REGIS KARVLI, vagy csak K. betűvel jelelve.

A lelet számos példányai közül csak egyetlen egy sem tűnven fel, mely későbbi korra vonatkozott volna, igen valószínű, hogy a föld gyomrából 1871 ben előkerült ama kis érmeek, Robert Károly idejéből származnak alá.

V.

Csak egy töredék leletben, a parányi érmeiben, mily különféle az alak, hullámzatos a változatosság. Az ég- és földtől, a röptülő madarak seregéből, a rengeteg érdők és setét barlangok szörnyeitől, a vizek és megmérhetlen tengerek lakosaitól kölcsönözve vannak ezen kisded érmeiken az alakok, melyek mindegyikéhez értelmet, és jelentőséget kapcsolt a találós emleri elme.

Valamint a csodaszerű hajdani templomok faragványain, a himzett ruhákön és szőnyegeken, a vésett élelánt csontokon és márvány táblákon, a festett edényeken, az írott könyvek kezdetűin, és a lapok peremén stb. csodálatos vegyületben láthatni egész seregét az állatoknak; úgy az egykor kézen forgott eme kis érmeiken is. Játszi képekben tüntető ezek által elő az ókor az erényt, és az ezzel ellentétes cselekményeket. A felsőbb archeologiai tudomány, és a mi ennek alapjául szolgál, a szent könyvek ismerete, feltárja s leleplezi előttünk: mily értelmet s jelentőséget rejtenek amaz alakok magukban; midőn költői lélekkel, s remek hasonlatossággal feltünteteti: az oroslányban a határozott bajnoki bátorságot; delphinben a vizek és tengerek fölötti uralmat; a hold és csillagfelé röptülő sasban az emelkedett, és igazság után törekvő lelket; a keresztet és zászlót vivő bárányban, a megváltás munkáját és a feltámadás reményét; liliumban az ártatlan tisztaságot; angyalban a szende ártatlanságot; a haza paizsát örökölve átélő sárkányokban a haza és törvény védelmét; a hétszegű csillagba rejtett paizs által annak biztos elhelyezését; a paizs által két oldalról környezett várteronyban, a várnak a haza általi oltalmát, s a hazának a várnak helyzett bizalmát; a keresztben a hitet; a haza czimere fölött emelkedő kettős keresztnek hátat fordító két szörnyben a hittelenséget; a kigyó által derékon átszorított oroslányban, a bűnnek uralmát. stb. Számtalan emblemák, és symbolicus képek tanuskodnak ezen értelmezés mellett. Ebben a középkor igen termékeny volt, és emelkedett vallásos ihlettel tudta az erkölcsi értelmet, s magasabb igazságokat, polgári kötelemeket, egyszerű jelvényekhez kapcsolni. A mi most tudományos fejtegetéseknek tárgya, azt egykor az egyszerű ember is tudta; — s a főnőrintett jelvényekből értelmet könnyen kiolvasott. Azon időben, midőn azon kis érmeek forgalomban voltak, papírgyárak és sajtók még nem működtek. A könyvek özöne, és a lapok áramlata a véleményeket folytonos hullámban nem tartotta, a kedélyeket ide s tova nem sodtotta. Egy két, pergamen-re írt könyv, nagy ritkaság és dágasága miatt, csak a hatalmasok kincstárában, itt is elvétve találtatott. A könyvnyomdászatra nézve pedig az idő csak század mulva látszott hajnalodni, s annak első ságarai a láthatáron mutatkozni.

Azon időben tehát, az imént említett érzéketlen kis tárgyak, adás-vevés közben kézzől kézre forogva, folyton az emberek közt sétálva, s mint vadorok eze gény és gazdaghoz befordulva, figyelemzették birtokosaitak jelvényeik által mindazokra, miket ők egyébként hallottak, tanultak. Egy tekintet, például a 23-ik